

vejs, og dette er dog ganske vist et meget sørgeligt Resultat. Vilde man sætte en bestemt Grændse f. Ex. ved 14 Aars Alderen, hvor en relativ Afslutning af Dannelsen kunde finde Sted, vilde det være et stort Fremskridt. Den høitærede Minister meente, at det var umuligt i de faa Aar, som da bleve tilbage, — det er forøvrigt 4 Aar —, at give en saadan sammenhængende Dannelse som den, der maatte kræves for Afgang til Universitetet; men dette forstaaer jeg ikke. De, som træde ind i disse høiere Skoler i 14 til 15 Aars Alderen, skulle jo ikke komme der uforberedte, men i Forveien have erhvervet sig den Dannelse, der kræves som Betingelse for Optagelsen i dem, og hvad enten de faae denne Dannelse i Skoler, som styres af Staten, eller i Skoler, som styres af Private eller Communerne, saa forekommer dette mig at være aldeles ligegyldigt. At man nu kan faae en saadan Dannelse her i Landet ad anden Veie end gennem Statens Skoler, derom troer jeg ikke, at der kan være Tvivl; man seer jo, at man paa mange Steder kan faae en Dannelse, som fører lige til Universitetet, uden at Staten anvender det Allermindste derpaa; netop derfor have vi en jo Examen ved Universitetet, som er bestemt for Private; vi have store private Skoler, som ere indrettede derpaa, og endelig have vi rundt omkring i Provindserne Skoler, som i alt Fald give en Realdannelse, som fører til et saadant Maal. Ja, der gives jo endog f. Ex. i Beite en Skole, som netop er lagt an paa at give den selysamme Dannelse, som de lærde Skolers 4 lavere Classer, og som i Almindelighed fører Eleverne saa vidt, at de kunne optages i 5te Klasse i Horsens Skole, uden at det koster Staten eller endog Kommunen en eneste Skilling; det er en reen privat Skole, og naar dette kan finde Sted i en By som Beite, saa maa det ligesaafuldt og meget mere kunne finde Sted i de store Byer, hvor de lærde Skoler ligge, Aarhus, Randers, Aalborg, Odense osv. for ikke at tale om Kjøbenhavn.

Efter den Udvikling, som Dannelsen har faaet her i Landet, og naar man tager Hensyn til den desværre altfor store Overflødighed af Embedscandidater, som nu maae gaae i mange Aar, inden de kunne komme til at sysselsætte sig med det, der skulde være deres Ets Dypgave, kan man ikke tvivle om, at det her i Landet meget let vil kunne lade sig gjøre ad privat Veie eller ved Communerne Hjælp at erholde den Dannelse, som man hidtil har anseet det nødvendigt at give paa Statens Bekostning indtil 14—15 Aars Alderen. De oeconomiske Fordele, som dette vilde have saavel for de lærde Skoler, som vilde kunne faae Penge tilovers til andre Formaal, som for de mindre Byer, som da vilde kunne faae Hjælp af Staten til at faae deres Skolevæsen forbedret, ikke at tale om Fordelen for Foreldrene ved at kunne beholde deres Børn i deres Nærhed saameget længere, skal jeg ikke komme ind paa; den ærede første Daler igaar (Gad) har udførligt dybelet derved. Endnu maa jeg fremhæve, at der i Statsrevisoratets Betænkning for forrige Aar foreligger en Meddelelse om Erklæringer fra selve Skolernes Rectorer, hvori de udtale, at det efter den Udvikling, som det private og kommunale Underviisningsvæsen nu for Tiden har faaet, er let forklarligt, at Tilgangen til de lavere Classer i de lærde Skoler er i bestandig Aftagen, idet Eleverne nu paa anden Maade kunne faae den Dannelse, som de før kun kunde erhverve gennem de lærde Skoler. Dette er et Vidnesbyrd fra selve Rectorerne, og det faaer altsaa derved forøget Betydning. Med Hensyn til Henlæggelsen af Afgangsexamen til de lærde Skoler forekommer det ganske vist ogsaa mig, at dette er en meget beklagelig Bestemmelse i dette Lovforslag, og en Bestemmelse, som efter min Mening opveier de Fremskridt, som der unægtelig findes i nogle andre Henseender. Dette er, som den høitærede Minister sagde, et gammelt Spørgsmaal, og jeg skal derfor heller ikke gaae ind paa den Tanke, som har været fremsat om aldeles at lade Examen ar-